

POJETÍ VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Mgr. Monika Plíhalová

Žádná z aktuálních alternativ pojetí výtvarné výchovy není založena pouze na zobrazovacích dovednostech...

KRESLENÍ

- Výtvarné vyučování v rámci předmětu kreslení se stalo od **1869** součástí povinného vzdělávání
- Časopis **Český kreslíř**
- **Rozvíjení technických dovedností**
- Geometrické konstruování tvarů, ornamentu, stylizovaných florálních motivů
- Schopnost pečlivé reprodukce, pečlivé, čisté a unifikované výtvoř
- Metody: kopírovací, geometrická, stigmografická

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

- Výtvarná výchova jako součást **všeobecného vzdělávání**
- Proces záměrného působení na dítě speciálními prostředky a plní své obecně vzdělávací i speciální funkce. (Hazuková)
- Výtvarná výchova a osobnostní rozvoj
- Jedinečná výtvarná výpověď jako předpoklad i cíl působení učitele výtvarné výchovy (Stadlerová)
- Od transmisivního vyučování ke konstruktivistickému pojetí výuky

Přínos vzdělávacího oboru výtvarná výchova

(Šobáňová, Musilová, Beková, 2014)

- 1) Podpora kognitivních procesů
- 2) Využitelnost kresebných dovedností v řemesle a průmyslu
- 3) Tvorba jako autentický projev osobnosti
- 4) Tvorba jako prostředek transcendence a reflexe
- 5) Rozvoj tvořivých schopností
- 6) Rozvíjení výtvarného jazyka
- 7) Harmonizující vliv výtvarné výchovy na osobnost dítěte a školní vzdělávání
- 8) Vizuelní gramotnost

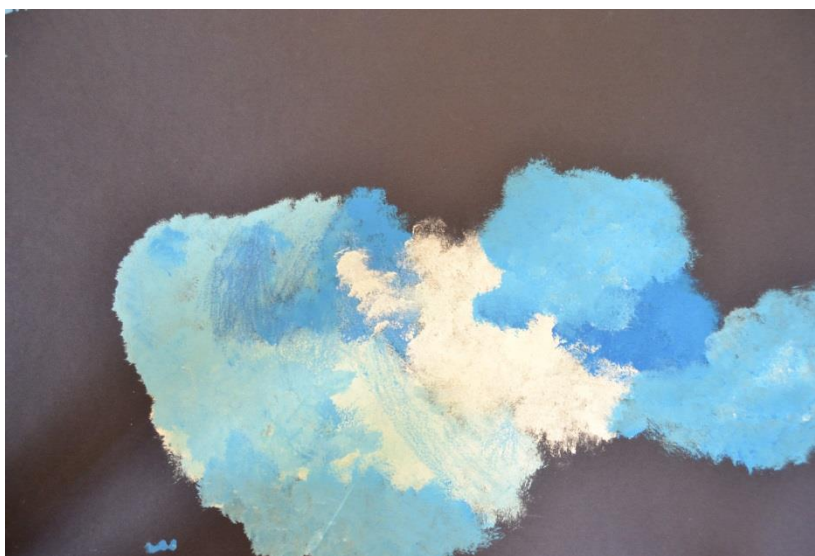

ZDROJ:
www.pinterest.com

K problémům
současné
výtvarné
výchovy...

Není zima jako zima...

Led (práce dětí 1.-3. ročník ZŠ)

Čtyři koncepce výtvarné výchovy

(Brücknerová)

Výtvarná výchova jako **manufaktura**

Z pojetí výtvarné výchovy jako manufaktury si žáci odnášejí zejména spoustu „hezkých obrázků“.

Učitel nalezne jednoduché řešení na nejistotu: vybuduje takový svět výtvarné výchovy, který bude předvídatelný, hodnotitelný a v němž se žáci budou snadno orientovat.

Výtvarná výchova jako **hřiště**

„primárním smyslem výtvarné výchovy je relaxovat, zatvořit si, zkrátka mít hezký čas“

Výtvarná výchova jako **škola**

„zdůrazňuje naukovou stránku didaktického procesu“

„mezipředmětová spolupráce vede často spíše k ilustracím témat z jiných předmětů.“

Výtvarná výchova jako **ateliér**

„Na počátku tohoto pojetí stojí učitel, jemuž je blízký reflektivní přístup k práci.

na hodinách se setkáme málokdy s něčím hotovým a daným, vše je třeba (znovu) objevit, promyslet, prožít.“

Výtvarná výchova jako ateliér

„Vzhledem k vědomí poměrně obtížného cíle buduje každý učitel poměrně precizně linii, která k němu povede. Linií, jež vždy zahrnuje kultivaci technik, pracuje s odbouráváním napětí a ostychu, avšak důraz klade na vlastní projev žáků, kterému vždy předchází impulz k promýšlení či autentickému prožití konkrétního tématu. Významnou mentální aktivitu od žáků očekává i seznamování se světem umění. Nejde zde ani tak o to, aby si zapamatovali co nejvíce informací, ale spíše o porozumění základním principům, smyslu tvorby vůbec, aby začali vnímat souvislosti a tření, jež svět umění spoluvytvářel a spoluvytváří. Podobně jako má být živá tvorba žáků, má takové být i jejich vnímání světa umění.“ (Brucknerová)

Pojetí výtvarné výchovy

(Slavík)

Art-centrické pojetí výtvarné výchovy

Probouzení zájmu o umění; číst hodnoty a významy uměleckého sdělení a hledat svůj vlastní názor

Video-centrické pojetí výtvarné výchovy

Specifičnost výtvarné výchovy v jejím vizuálním charakteru; učit vizuálně myslet a podněcovat k vlastnímu nalézání systému symbolů; vizuální gramotnost

Gnozeo-centrické pojetí výtvarné výchovy

Dětská zkušenost všedního dne; výtvarný proces je prostředek výrazové komunikace, která vede k jedinečnému způsobu poznávání světa

Animo-centrické pojetí výtvarné výchovy

Poznávání žáka sebe samého jako tvůrce a vnímatele výtvarného projevu; smyslové vnímání je zdrojem hluboce prožívaného zážitku; exprese

1

3

2

4

Artefiletika

(Slavík)

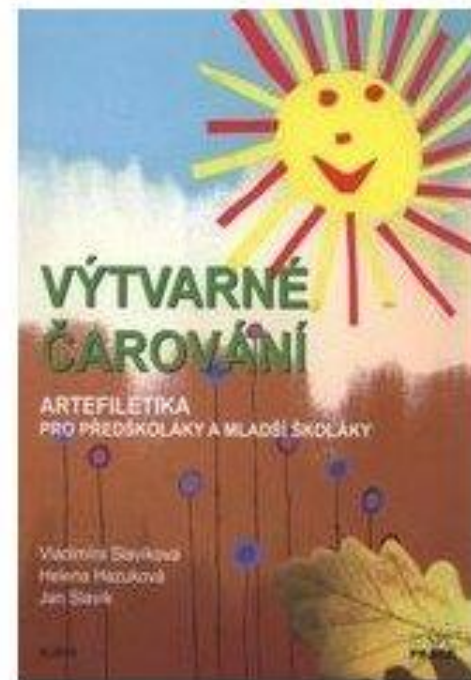
Specifický přístup k uplatnění uměleckých aktivit ve všeobecném vzdělávání

Vychází z **tvůrčího expresivního projevu a osobních zážitků**, které se snaží pedagogicky zhodnotit pro poznávání, sebepoznávání, rozvoj komunikačních schopností a uplatnění se v životě mezi lidmi.

Záměrem je zprostředkovat dětem cestu ke světu kultury i přírody na základě jejich výtvarných zážitků.

Důležitou úlohu hraje komunikace - **reflektivní dialog**

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Helena HAZUKOVÁ a Jan SLAVÍK. *Výtvarné čarování: artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Úvaly: Albra, 2010. ISBN 978-80-7361-079-1.

ARTEFILETICKÉ POJETÍ VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Konkrétní výtvarné úkoly a „náhledy“ na důležitá témata takto koncipované výuky

Gnozeocentrické pojetí:

ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, c1997. ISBN 80-902267-2-8.

Výtvarné úkoly řazené do funkčně propojených celků:

VÝTVARNÝ PROJEKT

TEMATICKÁ VÝTVARNÁ ŘADA

„Pamatujete si nějaký výtvarný úkol/námět ze svých žákovských let na základní škole? K jakému pojetí byste ho zařadil/a?“

„Pokuste se analyzovat Vaše pojetí výtvarné výchovy...“

„Jmenujte tři nejpalcivější problémy, se kterými se učitel na prvním stupni základní školy při výtvarné výchově potýká...“

Zdroje

HAZUKOVÁ, Helena a Pavel ŠAMŠULA. *Didaktika výtvarné výchovy I*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7290-237-7.

HAZUKOVÁ, Helena. *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2011. ISBN 978-80-87553-30-5.

STADLEROVÁ, Hana. *ZOP: zkušenost, odbornost, praxe v psychodidaktické přípravě učitele výtvarné výchovy v primárním vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5399-1. (str. 13 – 17; 68 - 87)

FULKOVÁ, Marie. *Diskurs umění a vzdělávání*. Vyd. 1. Jinočany: H, 2008, 335 s. ISBN 978-80-7319-076-7.

UHL SKŘIVANOVÁ, Věra. *Pedagogika umění - umění pedagogiky, aneb, Přínos oboru výtvarná výchova ke všeobecnému vzdělávání*. Ústí nad Labem: UJEP, 2014. ISBN 978-80-7414-663-3. (kapitola 3, str. 57 – 71)

ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997, 219 s. ISBN 80-902-2672-8.

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Helena HAZUKOVÁ a Jan SLAVÍK. *Výtvarné čarování: artefietika pro předškoláky a mladší školáky*. Úvaly: Albra, 2010. ISBN 978-80-7361-079-1.

https://is.muni.cz/th/29481/ff_d/Skici_ze_soucasne_EV.PDF

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2016 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/g/843/K-POJETI-A-TERMINOLOGII-VYTVARNEHO-OBORU.html/>

Fotografie z vlastních zdrojů